

Impact Assessment Covid-19 op Franse Economie

Tot februari 2020 was Macron in staat om het beeld te schetsen van een hervormingsgezinde president die zich staande had gehouden tegenover de druk van invloedrijke vakbonden. Ondanks wekenlange stakingen in het transport en andere delen van de publieke sector, en meerdere protesten van de 'gele hesjes', was de regering er in geslaagd om grote delen van haar hervormingsagenda onaangeroerd te laten, waarbij ze tot dan weinig concessies had gedaan. Het investeringsklimaat in Frankrijk was sinds Macron's verkiezing gestaag verbeterd, zoals ook bleek uit de E&Y-studie (2018-2019) waarin Frankrijk tot de top 5 van landen wereldwijd werd gerekend wat betreft de aantrekkingskracht voor het bedrijfsleven.

Ondanks een geleidelijke verbetering van de economische situatie in Frankrijk tot aan het begin van 2020, heeft Covid-19 de vooruitzichten voor economische groei – net als in een groot deel van de rest van de wereld – tot stilstand gebracht. De pandemie (in Frankrijk 1,41 miljoen besmettingen, 37.019 doden, d.d. 2/11/2020) en de noodzakelijke maatregelen hebben zo ook de parlementaire debatten als de hervormingsdynamiek tot stilstand gebracht en het is zeer onzeker of de hervorming van de het pensioenstelsel en die van de werkloosheidsuitkeringen nog vóór de presidentsverkiezingen van 2022 geagendeerd worden. In 2019 bedroeg de groei van het Franse bbp 1,2 procent, meer dan het gemiddelde van de eurozone, en het IMF berekende een groei van 1,3 procent voor 2020. Nu verwacht het Franse ministerie van Financiën [situatie nov '20] een krimp van -11% voor geheel 2020, gevolgd door een mogelijke opleving in 2021 [eerdere inschatting van 8% – okt' 2020 – is bijgesteld naar "mogelijke positieve groei"]. De consumptie heeft zich in de zomermaanden redelijk hersteld, maar het ministerie blijft voorzichtig gezien de huidige situatie; de prognoses gingen uit van een scenario waarbij er geen verdere beperkingen zou zijn van het economisch verkeer, zoals de huidige *lock-down* [tot in ieder geval 1/12/2020].

De overheidstekorten en de staatsschuld waren in 2019 hoog gebleven, deels als gevolg van de directe economische maatregelen ter verbetering van de koopkracht – in het licht van de gele vestjes protesten - en de landelijke stakingen tegen de pensioenhervorming. Het nominale begrotingstekort in 2019 bedroeg 3,1% van het bbp, waarbij ook nog eens een eenmalige (en voor de overheidsfinanciën nadelige) fiscale hervorming verdisconteerd was. De regering was van plan het tekort terug te brengen tot 2,2% in 2020, maar het zal nu 11,3% bedragen. Wat de overheidsschuld betreft, bedroeg de schuldquote 98,8% in 2019 en zal in 2020 mogelijk 120% bereiken.

De werkloosheid in Frankrijk bedroeg in 2019 gemiddeld ongeveer 8,6% en vóór de pandemie voorspelde de OESO een geleidelijke daling naar 8,1% tegen eind 2021. Nu is de verwachting dat de werkloosheid in 2021 een piek zal bereiken van 11,1%, alvorens in 2022 weer af te nemen. Een cruciale doelstelling van de regering is de afgelopen maanden geweest om een al te snelle stijging van de werkloosheid te beteugelen via aanzienlijk uitgaven in het dekken van de arbeidskosten bij bedrijven. De maatregelen zijn voor de duur van de lockdown verder verlengd.

Begin september onthulde de Franse regering haar economisch herstelplan, "France Relance" genaamd. Met **100 miljard euro** aan uitgaven over een **periode van 2 jaar**, ter hoogte van bijna 4% van het bbp van 2019, besteedt Frankrijk meer publieke middelen als percentage van het bbp dan enig ander groot Europees land om de economische terugval te bestrijden. De middelen zijn vooral gericht op de stimulering van de aanbodzijde en op een groene overgang en zullen worden gericht op drie pijlers: ecologische transitie (30 miljard euro), concurrentievermogen en innovatie (34 miljard euro), én werkgelegenheid, solidariteit en vaardigheden (36 miljard euro).

Het herstellpakket is voornamelijk een investeringsplan, dat prioriteit geeft aan steun aan de aanbodzijde van de economie, in plaats van de traditionele keuze die Frankrijk maakte, de stimulering van de consumptie. Interessante projecten vanuit Nederlands perspectief zijn aanzienlijke investeringen de gezondheidszorg, 'groene' waterstof, de renovatie van overheidsgebouwen en sociale woningbouw, de vergroening van de havens en luchtvaart, de verdere ontwikkeling van duurzame landbouw en investeringen in duurzame leefomgeving, waaronder fietsinfrastructuur.

Het Nederlandse beleid sluit in dit opzicht nauw aan bij de Franse aanpak met aanzienlijke investeringen in R&D, infrastructuur en transitie naar een duurzame en digitale economie in 2030. Tegelijkertijd tracht president Macron het herstelplan te gebruiken als een middel om zijn hervormingsagenda op een andere wijze voort te zetten, via de verbetering van het concurrentievermogen, een verlaging van de belastingen in de productieketen, en daarmee de verbetering van het investeringsklimaat voort te zetten. Het herstelplan volgt ook de landen-specifieke aanbevelingen van het Europees semester, zoals investeringen in de gezondheidszorg, het stimuleren van vaardigheden en arbeidsproductiviteit, en het verhogen van de liquiditeit van het MKB.

Het beoogde economische herstel zal zonder twijfel profijt hebben van de eerdere inspanningen van de regering Macron om het ondernemingsklimaat te verbeteren. In april 2019 is de zogenaamde PACTE-wet (*Action Plan for Business Growth and Transformation*) aangenomen. Deze verzamelwet – die vrij geruisloos het licht heeft gezien – heeft de oprichting en schaalvergroting van bedrijven vereenvoudigd, administratieve lasten verminderd en werkgevers aangemoedigd tot winstdeling met werknemers.

Concluderend kan men stellen dat hoewel de Franse economie en de overheidsfinanciën weliswaar tijdelijk hard worden geraakt, het verbeterde investerings- en ondernemingsklimaat, gekoppeld met het economisch herstelplan, voldoende uitzicht biedt op een herstel in 2022 op het niveau van voor de pandemie. Bovendien bieden de keuzes die gemaakt zijn ten bate van een duurzame en innovatieve economie goede mogelijkheden voor samenwerking tussen Frankrijk en Nederland, op regeringsniveau en in het economisch verkeer.